

Tužni zборе!

Umro je Marko! Dok su ove tri riječi sms-porukama stizale na adrese naših sindikalnih povjerenika, dok je u mnogim glavama toga nedjeljnog poslijepodneva nevjerica sustizala tugu, a tuga nevjericu, dok su nam tolíkima, potresenima Markovom smrću, brojna pitanja ostala bez odgovora, dok su svi naši razgovori, proistekli iz Markove smrti, ostajali nedovršeni... I dok smo mi svi zajedno i svako ponaosob stajali zatečeni na ovoj životnoj obali, Marko, naš Marko, već je bi na drugoj strani. Nepovratno i za svagda.

Napustio nas je naš Marko toga nedjeljnog prijepodneva okružen svojim najbližima, spokojno, tiho, gotovo nečujno, skrhan opakom bolešću, u svojoj 64 godini života. Ostavio je iza sebe svoje bližnje, svoju Nenu, sina, dvije unučice. Ostavio je iza sebe svoju obitelj kao što svatko od nas kada ga se pozove u „vječna spominjanja“ iza sebe ostavlja ožalošćene i uciviljene članove svoje obitelji. Osim članova Markove obitelji, osim svih onih kojima se, usudio bih se to tako reći, posrećilo te su ga poznavali, danas se od Marka, našega Marka, oprašta i još jedna obitelj. Sindikalna, naš bi Marko tako rekao, Preporodova obitelj.

Brojna obitelj, rasuta od Dubrovnika i Splita do Pule, od Vukovara do Čakovca i Zagreba. Snazi te obitelji, njezinoj brojnosti i uređenosti, Marko, naš Marko, je doprinomio punih petnaestak godina. Tiho, samozatajno, ustrajno, Marko Ružić je radio i živio, živio i radio da bi Sindikat zaposlenika u hrvatskom školstvu postao ono što on danas jest. Marko je živio da bi radio i radio da bi živio. Jedno i drugo, kod našega je Marka, značilo dati se do kraja, ni u jednom trenutku kalkulirajući, svome Sindikatu. Čak ni u trenucima kada mu je postalo jasno da tijelo posustaje i da ne može više pratiti njegovu snažnu volju, Marko bi, gotovo na granici prijekora, otklonio, odbacio svaku sugestiju da uspori, da nešto odgodimo, da nešto pričeka.

Kakav je Marko, naš Marko bio radnik i kolika je bila njegova energija i odlučnost da se svaki posao, svaki zadatak privede kraju, znaju mnogi. Ipak, ja sam kao njegov bliski suradnik punih sedam godina, a najbliži još dodatnih sedam godina, imao tu povlasticu da sagledam tu nevjerojatnu Markovu predanost radu. Radili smo, kao bliski suradnici, punih četrnaest godina. Posao, sindikalni posao, povezo nas je još davne 1997. godine. Nisam toga dana kada sam upoznao Marka Ružića, a sjećam se toga dana kao danas, ni slutio da će se raditi o najdubljoj vezi koju je u ovoj vrsti posla s nekim uopće moguće uspostaviti. Vezi čvrstoj, neporecivoj, neraskidivoj.

Punih pet desetljeća Markove biografije prethodilo je našem četrnestogodišnjem poznanstvu, suradništvu i prijateljstvu. Naš je Marko rođen 1948. godine u mjestu Orahovica nadomak Konjica. Često se i rado u našim međusobnim bistranjima svega i svačega znao sjećati godina svoga odrastanja. Siromašnog i lijepog. Odlazak u Učiteljsku školu u Mostaru našeg će Marka predodrediti za cijeli život. Svjestan nedostatnosti vlastitoga obrazovanja ali važnosti trajnog stručnog usavršavanja, naš se Marko školovao i doškoloavao desetljećima. Nije poput mnogih iz njegove generacije čekao da ga propisi štite od nedostatne stručne spreme. Kada su ga u zadnja dva desetljeća njegova života životni putovi doveli u sindikalne vode, Marko je i u tim često tako nemirnim vodama stalno učio, formalno i neformalno, od onih koji su znali ili više ili bolje od njega. Nakon Konjica i Mostara, uslijedile su godine učiteljske i sindikalističke službe u Neoriću i više splitskih osnovnih škola. Split, koji nije bio Markovim rodnim gradom, ali je bio i ostao njegovim gradom. U Splitu su naš Marko i njegova Nena podizali svoga sina Ivicu, u Splitu su naš Marko i njegova Nena s radošću dočekali svoje unučice, prvo stariju Ivu, a potom i mlađu Luciju. Sredinom petog Markovog životnog desetljeća u Markov se život upleo sindikat. Jedne je države tih godina nestajalo, a druga se država rađala, jedan se sindikat razdijelio na stotine i stotine sindikata. Tih prekretničkih godina naš se Marko sindikalno angažira u prvom, a više godina i jedinom, osnovnoškolskom sindikatu. U nešto više od pet godina Marko je prevalio sindikalni put na

čijem je početku bio zanos i oduševljenje, a na čijem je kraju uslijedilo razočaranje. Razočaranje u Markovu slučaju, znaju to svi koji su ga imali priliku bolje upoznati, nije nikada značilo i povlačenje u malodušnost. Dapače razočarati se u Markovu slučaju značilo je krenuti s nečim novim, pokušati stvoriti nešto što će biti suštinski drugačije. U godinama Markova razočaranja svojim prvim sindikatom i njegove potrage za sindikalno novim i drugačijim, naša su se dva života nepovratno prvo povezala a ubrzo i prožela.

Markova i moja sindikalna biografija davne su se 1997. godine, dakle, prije punih četrnaest godina, ispreplele i ostale tako isprepletene do ovog tužnog splitskog poslijepodneva. Markova je biografija postajala iz dana u dan, iz godine u godinu, sve više mojom, a moja biografija njegovom. Uz puno toga zajedničkog, uz toliko toga što smo svih ovih godina dijelili, a što nas nikada, i na tome ti, Marko moj, od svega srca hvala, nije uspjelo ni u jednom trenutku podijeliti, ipak u ovome tužnome času imam potrebu podijeliti s vama tužni zборе tek tri, među tolikima, Markova, iznimna, posebna i velebna čina.

Prvi, svakoga divljenja i poštovanja, vrijedan, Markov čin prethodio je mom poznanstvu s Markom. Marko se nekoliko godina ranije, još 1996. sa skupinom dalmatinskih povjerenika, nakon višekratnih bezuspješnih pokušaja za mijenjanjem stanja u Sindikatu hrvatskih učitelja, odvažio osnovati sindikat, Sindikat zaposlenika u hrvatskom školstvu. Odolio je naš Marko svim pritiscima i ponudama, odolio je naš Marko svim napadima i povlasticama koje su mu se mjesecima nudile. „Ono što ne valja, a ti ne uspiješ promijeniti, jedino ti ostaje napustiti i krenuti svojim putem dalje.“- rečenica je u kojoj mi je Marko, puno godina kasnije, pokušao odgovoriti na moje pitanje o razlazu sa Sindikatom hrvatskih učitelja, sindikatom kojeg je stvarao i u čijem je prvim godinama imao važno mjesto. U međuvremenu sam imao dosta vremena upoznati Marka i shvatiti da Marko nikad odluke ne donosi naprečac, ali kada nešto Marko odluči, onda povlačenje i odstupanje naprosto ne dolazi u obzir.

I dok sam o okolnostima u kojima je nastao splitski sindikat samo čuo od drugih ili od Marka, a zaključke sam donosio naknadno, o drugom Markovom činu, koji se dogodio nekoliko godina kasnije, u siječnju 1998. godine, bio sam već uz Marka, zajedno s Markom. U drugoj polovici devedesetih, podsjetimo se, ionako razmrvljena, školska se sindikalna scena počela se dodatno mrviti. U jednom je trenutku postojalo čak šest ili sedam školskih sindikata. Svi protiv svih, nitko s nikim – riječi su koje najbolje opisuju stanje sa školskim sindikatima u tome trenutku. Da su takovi sindikati lak plijen svakoj vlasti, znali smo mnogi, da je izlaz u suradnji ili okrupnjivanju, također, znali smo mnogi. Ipak, netko je morao učiniti taj prvi, najteži, konkretan korak. Taj korak učinio je Marko Ružić. Stvaranjem Saveza školskih sindikata, stvoren je prvi okvir za suradnju samo školskih sindikata. Dva sindikata, Sindikat zaposlenika u hrvatskom školstvu i Hrvatski školski sindikat Preporod, odlučili su ubuduće nastupati i djelovati usuglašeno, zajednički. Kako mi je tada povjereno vođenje Saveza, najbolje znam koliko je trebalo dobre volje i razumijevanja da se istovremeno djeluje i usklađeno i vodi borba za svakoga člana. Bilo je u funkcioniranju Saveza i problema, za neke se zna za većinu, hvala Bogu, i ne zna, no, danas to imam potrebu istaknuti, u nekim prijelomnim trenucima Savez se održao samo zahvaljujući Markovoj razboritosti i strpljivosti. Kada mi je u jednome trenutku došlo da sve napustim, noć uoči važnog sastanaka na kojem se odlučivalo o sudbini Saveza, Marko me satima dugo u noć uvjeravao i na poslijetku uspio i uvjeriti, kako moram promijeniti svoju odluku. Markova upornost te je noći nadvladala moju odlučnost i upornost, Savez je spašen, što će, tek će kasniji događaji to pokazati, imati dalekosežne posljedice i značajno doprinijeti ujedinjenju dvaju školskih sindikata.

Treći Markov čin, koji ovom tužnom prigodom, imam potrebu podijeliti s vama, dragi suradnici i prijatelji, Marka Ružića, vezan je uz događaj koji se zbilo prije nešto više od 4 godine. Tada su se po prvi puta ujedinila dva školska sindikata. Sindikat Preporod i Sindikat zaposlenika u hrvatskom školstvu. Inicijator i arhitekt cjelokupnog ujediniteljskog poduhvata

bio je Marko Ružić, naš Marko. Satima i satima, telefonski i živom riječi, bistrili smo nas dvojica probleme u kojima bi se naši sindikati mogli naći ako nešto krene po zlu, ako nešto ne napravimo kako treba. U tim su razgovorima sumnje bile rezervirane za mene, a riječi koje su poticale na ustrajnost i odlučnost uvijek su stizale od Marka. Od ujedinjenja u Selcu protekle su četiri godine, četiri godine u kojima se pokazalo da nema tog problema s kojim se nismo u stanju nositi, da nema te nevolje koju kao sindikalna organizacija nismo u stanju nadvladati.

Sve ovo o čemu smo sada slušali, kao i toliko toga što je danas ostalo prešućeno, pripada ostavštini vrijednog pedagoga, sindikaliste i iznimnoga čovjeka Marka Ružića. Ostavština je to iz koje valja učiti i nama koji nastavljamo Markovim putem i poslije Marka, kao i onima koji će nastaviti našim putem poslije nas. Marko, naš Marko, je dugo bolovao. U toj borbi, za koju su nas liječnici uvjerali da ne može trajati ni godinu dana, Marko je skoro tri godine, iz dana u dan, iz jedne teške operacije u drugu još težu operaciju, svjedočio borbenost i ustrajnost. Ne samo ustrajnost u borbi sa zlokobnom boleštinom, nego i ustrajnost u rješavanju svakodnevnih sindikalnih problema i zadataka. Naš Marko je nerijetko s kemoterapije žurio u ured, iz ureda na kemoterapije, naš je Marko svojim telefonskim savjetima tolikima pomagao čak i iz bolesničke postelje. U zadnjim mjesecima svoje velebne borbe Marko je, doslovce, iz bolesničke postelje, pripremio cjelokupnu našu skupštinu u Svetom Martinu na Muri.

U svojoj nepopustljivosti naspram bolesti, išao je, parafrazirajmo naslov poznatoga filma, „do posljednjega daha“. Kada je izrazio želju, samo tri dana prije kobne nedjelje, da se susretne sa mnom, tražio je da mu govorim o pravilnicima koje smo trebali pripremiti za Glavno vijeće. „Da me samo malo popusti, Željko, pokazao bih ti što mi je palo na pamet.“ – posljednja je Markova rečenica koju sam razumio u cijelosti. Da i još jednu. „Čuvaj se, pazi malo više na sebe!“ Doslovce, čak i u trenucima kad sam iz njegovih očiju čitao da se naš Marko sprema na put koji nas sve čeka, naš Marko je, kako smo to nas dvojica zvali, „vrtio sindikat“ i brigu o drugome. Na prvome ti, Marko moj, hvala kao najbližem suradniku, na drugome ti, Marko moj, hvala, kao prijatelju.

Draga Neno, dragi Ivice, draga Markova obitelji, želim se ovom tužnom prigodom zahvaliti, u svoje ime i u ime sviju nas iz našega sindikata, na svim trenucima kada je Markov sindikalni posao i angažman oduzimaao našeg Marka Vama, njegovoj obitelji. Da bismo ga svi mi imali više, vi ste ga morali imati manje. Hvala Vam od srca, moji Ružići, što ste nesebično godinama prepuštali Marka njegovu sindikatu.

Neka je vječna slava i zahvalnost sviju nas, tužni zbore, njegovih poznanika, prijatelja i suradnika, velikom pedagogu i sindikalisti, te, nadasve, velikom čovjeku Marku Ružiću, Našem Marku Ružiću.